

มติชน

(16 กรกฎาคม พ.ศ. 2541) ปีที่ 22 ฉบับที่ 7618 พุธที่ 16 กรกฎาคม 2542.

หน้า 16

จากแนวทางพระราชดำริ
หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
มาเป็นผลิตภัณฑ์อันสวยงาม

MF

ประกิจ เพ็งวิชัย

พญาแฝก เป็นพืชตระกูลหญ้าที่ขึ้นเป็นกอพุ่มหนาแน่นอยู่ตามธรรมชาติ ทั่วทุกภาคของประเทศจากที่ลุ่มถึงที่ดอน สามารถขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิด การเจริญเติบโตเริ่มจากการแตกกอตามหนองบึงไปจนถึงบริเวณเทือกเขาสูง เป็นพืชที่ทนต่อสภาวะต่างๆ ส่วนที่สำคัญของหญ้าแฝกก็คือ ราก ซึ่งรากของหญ้าแฝกจะช่วยยึดหน้าดินไม่ให้พังทลาย และช่วยรักษาหน้าดินไว้ โดยหญ้าแฝกจะมีรากแตกต่างจากหญ้าอื่นๆ ทั่วไป มีลักษณะของรากที่เจริญเติบโตเร็วสานกันแน่น ห้อยรากในแนวตั้งลึกลงในดิน ไม่แผ่กว้างในทางราบและมีระบบเป็นรากฝอยหนาแน่นร่วมกันเป็นลำยาว หญ้าแฝกที่มีอายุ 18 เดือน รากจะเจริญเต็มที่

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบัน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมของผิวดิน อันเป็นผลจากการที่ผิวดินถูกกัดเซาะจากฝนที่ตกลงมาชะล้างหน้าดินทำให้ขาดความอุดมสมบูรณ์ และบางครั้งยังเกิดปัญหาดินพังทลายก่อให้เกิดผลเสียหายกับพื้นที่ทำการเกษตรและทรัพยากรดินและน้ำ จึงพระราชทานแนวทางพระราชดำริให้ทดลองใช้หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำอันเป็นวิธีการที่ใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆ เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เอง ทั้งยังไม่ต้องดูแลรักษาหลังการปลูกมากนัก เพราะเป็นวิธีการที่ประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีการอื่นๆ

นอกจากนี้ ใบหญ้าแฝกยังสามารถนำมาเป็นอาหาร

สัตว์กับใบหญ้าแฝกอันอ่อนนุ่มช่วยกันถัก จัก สานเป็นตะกร้าใส่ของมีราคา 200 บาท ตะกร้าใส่เหล้าไวน์ราคา 130 บาท ซองใส่ขวดสุรา ราคา 25 บาท กระดาษรีไซเคิลไม้ราคา 100 บาท กล่องใส่กระดาษทิชชูทรงกลมราคา 70 บาท กล่องใส่กระดาษทิชชูทรงยาวราคา 80 บาท กล่องอเนกประสงค์ราคา 50 บาท แผ่นรองจานอาหารราคา 70 บาท แผ่นรองแก้วน้ำราคา 25 บาท กระเป๋าดูราคา 400 บาท ซึ่งงานฝีมือละเอียดอ่อนเช่นนี้สามารถสร้างเสริมรายได้จากอาชีพหลักในครอบครัวได้อีกทางหนึ่งและกำลังขยายความรู้ไปสู่ชุมชนหมู่บ้านละแวกนี้ให้ยกฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

ป่าพลอย แก้วนันทะ สมาชิกกลุ่มสตรีและเยาวชนนิคมสหกรณ์เชียงคำ เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนนี้ได้ทดลองใช้ใบหญ้าแฝกพันธุ์พื้นเมืองทำผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและก้านของหญ้าแฝกพันธุ์พื้นเมืองแข็งกระด้างหักง่าย ปัจจุบันจึงเปลี่ยนมาใช้ใบหญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกาซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นใยพืชที่เหนียวอ่อนนุ่มเหมาะสำหรับนำมาทำผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกได้ดีกว่าพันธุ์พื้น

ลักษณะต้นกล้าหญ้าแฝก พืชอนุรักษ์ดินและน้ำ

กลุ่มสตรีและเยาวชนทำการจักเปียและทอวันเป็นกสิยว เพื่อใช้ทำผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก

สัตว์ วัสดุถุงหลังคา วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน หญ้าแฝก นับว่ามีคุณประโยชน์อันเนืองนิตย์ ในแง่การใช้สอยใบหญ้าแฝกได้ถูกพัฒนาารูปแบบกลายเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกไม่ได้ด้อยไปกว่าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเส้นใยพืชทั่วไปมากนัก อย่างที่กลุ่มสตรีและเยาวชนนิคมสหกรณ์เชียงคำ ตำบลป่าสัก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ได้รวมกลุ่มสมาชิก 18 คน ถ่ายทอดงานหัตถกรรมด้วยสองมือหยาบกร้านที่คุ้นเคยกับชีวิตประจำวันถือจอบถือเคียวเกี่ยวข้าวมา

เมือง และหาได้ง่ายในถิ่นพื้นที่จังหวัดพะเยา แพร่น่าน และเชียงราย โดยกลุ่มสมาชิกได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนพันธุ์กล้าแฝกจากนายประสิทธิ์ วงศ์ใหญ่ หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดินที่ 2 สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา ปลูกไว้ที่หมู่บ้านพัฒนาที่ดิน...บ้านทุ่งเฮิน หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ดำเนินการส่งเสริมปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใต้โครงการพัฒนาที่ดินชุมชนบนพื้นที่สูง เริ่มมาตั้งแต่ปี

พ.ศ.2537 ใบหญ้าแฝกสามารถนำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์ได้ตลอดปี โดยตัดใบยาวให้เหลือโคนต้นส่วนรากในดินจะช่วยยึดหน้าดินป้องกันการกัดเซาะชะล้างพังทลายของดิน และอีกไม่นานหญ้าแฝกก็จะผลิใบยาวตั้งตรงขึ้นสูงมาใหม่อีกครั้ง อายุประมาณ 6 เดือนจึงค่อยตัดใบหญ้าแฝกนำมาทำผลิตภัณฑ์ได้

ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก ป่าพลอย บอกว่า หลังจากตัดใบหญ้าแฝกแล้ว ให้นำใบหญ้า

คู่มือลงทุน...ทำผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก

ทุนเบื้องต้น - สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ช่วยสนับสนุนงบประมาณลงทุนครั้งแรก

ทุนหมุนเวียน - ในระบบรวมกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ รายได้จากการทำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย มีจำนวนรวมกัน 10,000 บาท

ผลกำไร - 10-30 เปอร์เซ็นต์ (ขึ้นอยู่กับขนาดและผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท)

สิ่งที่มีต้องมี - หญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกา ขอรับฟรีได้ที่สถานีพัฒนาที่ดินทุกแห่งและต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปัก จัก สาน

แรงงาน - 18 คน สานคนละ 1-2 ชิ้นต่อวัน
กลุ่มลูกค้า - ขายลูกค้าทั่วไป และห้างนารายณ์ภัณฑ์รับไปจำหน่าย

จุดที่น่าสนใจ - นอกจากหญ้าแฝกจะช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำแล้วใบหญ้าแฝกยังสามารถนำมาทำผลิตภัณฑ์ได้สวยงาม คุณภาพเส้นใยดีไม่ด้อยไปกว่าเส้นใยพืชอื่นๆ

ป่าพลอย แก้วนันทะ (ขวามือสุด)

คุณประสิทธิ์ วงศ์ใหญ่ (ซ้าย) หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดินที่ 2 จังหวัดพะเยา

แฝกมาลวกน้ำร้อนประมาณ 3 นาที ผึ่งให้น้ำสะเด็ด 1 คืน นำไปตากแดด 3-4 วันต่อจากนั้นนำใบหญ้าแฝกเข้าตู้อบกัมมะถัน 1 คืน เพื่อป้องกันการเกิดเชื้อราบนใบหญ้าแฝก แล้วนำมาผึ่งอีก 1 วัน ก็สามารถนำมาปักเป็นเกลียว หรือเปียให้เป็นเส้น พรมน้ำเล็กน้อย แล้วลงมือปักสานให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ได้ตามต้องการ นำผลิตภัณฑ์ไปอบกัมมะถันอีก 1 คืน เพื่อป้องกันเชื้อราและทำให้ผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกขาวขึ้น ขั้นตอนสุดท้ายตกแต่งชิ้นงานเรียบร้อย ทาแล็กเกอร์ให้ทั่ว

นำไปตากแดดให้แห้ง ก็จะได้ผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกงานฝีมือระดับชาวบ้านที่ห้างนารายณ์ภัณฑ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม รับไปจำหน่ายประกันคุณภาพสินค้าได้เป็นอย่างดี ขนาดลูกค้าชาวญี่ปุ่นเห็นยังต้องติดตามสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก

หากท่านใดสนใจผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก วัสดุทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นฝีมือการประดิษฐ์ของคนไทยด้วยกันแล้ว ติดต่อหาซื้อได้โดยตรงที่

นางลำดวน ฐานะ ร้านค้ายิมสหกรณ์เชียงคำ ตำบลป่าสัก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และถ้าต้องการพันธุ์กล้าหญ้าแฝก ไปปลูกก็ขอรับได้ฟรีที่สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตทุกแห่งทั่วประเทศ

ผลิตภัณฑ์หว้าฝักอันสวยงามประเภทต่างๆ